Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII Ч. 47. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 11-го БЕРЕЗНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 11, 1954. No. 47. VOL. LXII.

ПАЛАТІ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ПЕРЕДАНО ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ

ПРОПОНУЮТЬ НАЙБІЛЬШУ ПОДАТКОВУ ЗМІНУ ВІД 1875 РОКУ; ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ БОРОТЬБА В ПОВНІЙ ПАЛАТІ

Вашингтон. — Комісія Способів і Метод передає до повної Палати Репрезентантів проєкт закону про зменшення податків з корпорацій і окремих осіб. Це найбільша одночасна зміна в податковій системі від 1875 року. Палата Репрезентантів має почати наради над цим законопроєктом негайно після його внесення, і продовжуватиме в найближчому тижні. Передбачається гостра боротьба за цей законопроєкт, бо демократична меншість пропонує збільшити звільнену від оподаткування суму на кожну особу принаймні на сто долярів, збільшивши її з теперішніх $600 до $700, або навіть і вище. Але републіканська більшість не погоджується на цю зміну з огляду на запляновaний бюджет. Велика боротьба йтиме також за зменшення податків від продажу. Більшість комісії погодилася зменшити податки від продажу деяких товарів до 10 відсотків. Але президент Айзенгавер кілька разів заявляв, що він не погоджується на це, бо в такому разі значно збільшився б запропонований ним бюджет. Одначе републіканці голосували за зменшенням податку від продажу деяких товарів вже 1 квітня ц. р., як це мало статися згідно з попереднім законом. — Тепер уряд старається, щоб зменшення цього податку відкласти на наступний рік. Також мали б зменшити податки з корпорацій, бо уряд президента Айзенгавера вважає, що це зменшення заохотить капітал до збільшення продукції та до нових інвестицій.

Але демократи твердять, що треба піднести купівельну суму широких верств населення, збільшуючи суму, звільнену від податків, тобто допомагаючи тим, що мало мають грошей, а не тим, що вкладають свої капітали в підприємства. Президент Айзенгавер є за тим, щоб податкові полегші були загальні, для всіх верстов населення, і щоб податкові тягарі були рівномірно розложені на всіх, але хотів би це зробити аж тоді, коли на це дозволить господарське положення країн, бо тепер треба великих видатків на оборону, та на допомогу закордонним державам, загроженим комуністами. Демократи мають ставити свої внески в повній Палаті Репрезентантів — після того, як їх відкинено на комісії.

НОВОПРИБУЛІ УКРАЇНЦІ МАСОВО НАТУРАЛІЗУЮТЬСЯ

Інформації з різних місцевостей свідчать, що новоприбулі українці масово вибирають громадянські папери та стають натуралізованими громадянами З'єдинених Держав. Тепер саме минає п'ять років від часу масового переселення скитальців до тієї країни на підставі Д. П. Акту, отже якраз стільки часу, скільки побуту в цій країні вимагає закон як передумову до натуралізації. В натуралізаційних заходах радо допомагають місцеві громадські організації, американські й українські, з цих останніх головно ЗУАДКомітет і „Самопоміч". Старанням ЗУАДКомітету вже в короткому часі має появитися окрема брошура українською мовою з точними висненнями щодо натуралізації, як теж з короткою історією країни та запитами і відповіддями про уряд і конституцію З'єдинених Держав, що їх отрібно знати при натуралізаційному іспиті. Масова натуралізаційна акція серед новоприбулих українців переконує, що ці новоприбулі належно оцінили великодушність З'єдинених Держав у намаганнях розв'язати трагічну проблему скитальщини після другої світової війни й тепер, стаючи повноправними громадянами цієї країни, включаються всеціло в її творчий процес.

МОСКВА ПОСИЛЮЄ АНТИАМЕРИКАНСЬКУ КАМПАНІЮ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Рівночасно з „переяславською гістерією", яку розгортає Кремль у зв'язку з 300-річчям Переяславського договору, що його наказано святкувати в цілому Совєтському Союзі під знаком 300-річчя „возз'єднання України з Москвою", та рівночасно з всілякими іншими пропагандивними трюками Москви для „скріплення дружби" українського і російського народів, включно з недавнім прилученням Криму до Української ССР, — совєтський уряд та його пропагандивна машина з кожним днем збільшують антиамериканську пропаганду українською мовою. Цікаві інформації на цю тему подав бостонський „Ди Кришчісн Сайєнс Монітор". Зокрема, большевики видали недавно українською мовою книжку „Двісті свідків", у якій надруковано двісті листів, нібито від українців, що мешкають в Америці, та від повоєнних репатріянтів. Кожний із тих листів сповнений страшної ненависти до Америки і пересипаний безглуздими твердженнями про Америку і американців. „Монітор" вважає, що ця ведена Москвою подвійна пропаганда українською мовою, з одного боку пропаганда „дружби" російського і українського народів, а з другого — пропаганда ненависти до Америки, що вимагає „великої фантазії, грошей і труду", має свої далекойдучі не тільки цілі, але й причини. До цих останніх належить постійно зростаюча ненависть українців до їх російських гнобителів та великі симпатії українців до Америки і їх надії на результати американської визвольної політики. Хоч сама Америка та її чи піддержувані нею інституції, як „Голос Америки", „Радіо Вільна Европа" чи „Радіо Визволення" досі звертають свою головну увагу на пропаганду російською мовою, а свої українські радіопересилання в деяких випадках навіть дуже легковажать, все ж — як це виходить з реакції совєтської пропаганди — Кремль найбільше боїться вільного українського слова із Заходу.

ЗАРЩИНА МАЄ СТАТИ ПЕРШОЮ „ЕВРОПЕЙСЬКОЮ ТЕРИТОРІЄЮ"

ФРАНЦІЯ І ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ПОГОДИЛИСЬ ВИЗНАЧИТИ ПРАВНО-ПОЛІТИЧНИЙ СТАН ЗАРЩИНИ ПІД КУТОМ МАБУТНЬОЇ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Париж. — Західньо-німецький канцлер Конрад Аденауер і французький міністер закордонних справ Жорж Бідо погодились у вівторок 9 ц. м. на 3-годинній конференції у французькому міністерстві закордонних справ у Парижі провести переговори про Зарщину на базі її „европеїзації". Для переговорів у цій справі вони прийняли за підставу проєкт голляндського соціяліста Ван Натерса, що він його, після основних студій над проблемою Зарщини, запропонував Раді Европи у вересні минулого року. За тим проєктом Зарщина має дістати міжнародний статут „Европейської Території" з власним урядом, але, з „европейським комісаром", який відав би справами закордонної політики і військової оборони. Цей „европейський комісар" має бути відповідальний перед Радою Европи, що складається з представників 15 західньо-европейських держав. Водночас статут Зарщини докладно визначав би ролю Зарщини в майбутній Европейській Політичній Спільноті, себто своєрідній конференції европейських держав, якщо вона стала б довершеним фактом. Тим часом Зарщина залишилась би й надалі в господарській системі Франції, але право користування з економіки Зарщини було б застережене для всіх членів Европейської Спільноти. Хоча вівтіркова зустріч канцлера Аденауера із міністром Бідо не закінчилась остаточним полагодженням затяжного спору між Західньою Німеччиною і Францією у справі Зарщини, проте прийняття спільної бази для дальших переговорів є поважним кроком у вирішенні цієї справи, яка застрягла на мертвій точці в невдалих переговорах 1952 року. Одною з найважливіших справ, що залишаються для узгіднення в деталях, є участь Німеччини в економіці Зарщини, а також визначення терміну, на який зобов'язувала б та умова з уваги на тимчасовий характер Німецької Федеративної Республіки, що її репрезентує канцлер Аденауер: німці постійно підкреслюють, що суверенне право вирішувати справи всенімецького значення матиме щойно майбутній уряд об'єднаної Німеччини. Все ж, теперішнє порозуміння зробити Зарщину першою „европейською державою" може стати історичним актом на шляху до перетворення Европи на „паневропейську унію", чи подібний політичний твір з обмеженням теперішньої суверенности численних европейських держав і державок, у користь спільних інтересів всього европейського континенту, — коментують вислід паризьких розмов політичні обсерватори. Зарщина — камінь незгоди між Францією і Німеччиною — мала країна поміж Францією і Німеччиною, із 1 мільйоном переважно німецького населення і високо розвиненим сталево-вугільним промислом, що був джерелом мілітарної сили Німеччини в двох попередніх світових війнах.

Ґватемаля принижує протикомуністичного промовця

Каракас, Венесуеля. — Провідник ґватемальської делеґації на Десяту Міжамериканську Конференцію Ґіллемо Торієлло залишив конференцію під час промови домініканського міністра закордонних справ Хоакіна Балаґера, який підтримував американський внесок в справі загостреної боротьби з комунізмом в американських державах. Ґватемальський дипломат пізніше повернувся на залю нарад, але в коридорі заявив журналістам, що „він має важливіші справи, як вислухування деяких промовців, що в своїй глупоті і в імені демократизму говорять про демократизм, коли це загально відомо, що вони репрезентують уряд, який порушує людські права". Торієлло заявив, що він виступить з окремою пропозицією перед Політичною Комісією цієї конференції. Він сказав, що як міжнародний комунізм вмішуватиметься „до внутрішніх справ Ґватемалі, то його уряд виступить проти цього. Після домініканського представника промовляли делеґати Панами, Венесуелі, Куби, Гондурасу, Ел Салвадору і Болівії. Всі вони підтримали становище державного секретаря Джана Фостера Доллеса, який домагався загостреної боротьби проти комунізму в державах Латинської Америки. Від Панами промовляла пані Сесилія Ремон, яка сказала, що ЗДА стали ціллю атак комунізму, але вони відберуть Совєтам пропаґандивний арґумент, коли скасують дискримінацію кольорового населення в Панамі. Преставник Куби д-р Еміліо Нунез-Портуондо обвинувачував Совєтів у „терорі і переслідуваннях та злочинах, яких вони допускаються у відношенні до своїх народів". Комунізм, сказав він, становить більшу небезпеку, ніж колишній нацизм та фашизм, а тому не можна ігнорувати існування комуністичних партій в державах цього континенту. Нунез-Портуондо пригадував присутнім про крики розпуки тих народів, які попали під комуністичне панування і про досвід Куби, де Совєти при допомозі дипломатичних представників старалися ширити й підтримувати підривну акцію, аж треба було перервати з ними дипломатичні зносини.

Хрущов приїхав у „гості" до Польщі

Москва. — Офіційна совєтська пресова аґенція ТАСС повідомила, що перший секретар Центрального Комітету Комуністичної Партії Совєтського Союзу Нікіта Хрущов вернувся з Варшави, куди їздив був, як „гість", на конгрес польської комуністичної партії, що має офіційну назву „Об'єднаної Польської Робітничої Партії". Члени польського Політбюра вітали Хрущова на польсько-совєтському кордоні й супроводили його потім до Варшави. Московський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" зазначає при цій нагоді, що Хрущов здобуває в СССР щораз більшу силу і грає щораз поважнішу ролю, а до Варшави їздив в характері „міжнародного" комуніста.

Корпорація Дженерал Моторс продала товарів на 10 більйонів долярів

Ню Йорк, Н. Й. — Президент корпорації Дженерал Моторс Гарлов Г. Куртіс повідомив, що ця корпорація осягнула світовий рекорд в минулому 1953 році, продавши товарів на 10,027,985,482 доляри і заплативши податків на суму 1,237,000,000 долярів. Це був один із найкращих років в 45-річній історії цієї корпорації, що має 87,199,621 паїв, і за кожний пай заплатила дивіденди 6.71 доляра. Чистий прибуток корпорації становив в 1953 р. 598, 119,-178, а в 1952 р. — 545,792,866 долярів; податку 1952 року заплачено 1,125,000,000 долярів, а дивіденду виплачено в висоті 6.25 доляра. Корпорація Дженерал Моторс продукує особові і тягарові автомобілі. Добрими роками в історії цієї фірми були 1949 та 1950. Але 1953 рік дав рекордовий продаж автомобілів, бо її чистий прибуток перевищує прибуток Стендарт Ойл Компані (553,000,000 долярів) та Амерікен Телефон і Телеграф Компані (491,000,-000 долярів). Одначе, представник цієї фірми нарікає, що розвиток її стримує високий податок від надмірних прибутків, та збільшені кошти продукції і матеріялів, головним чином збільшення цін на сталь, а також підвищена заробітна платня робітників.

ЗДА продали золота на 1.2 більйона долярів

Вашингтон. — Департамент скарбу повідомляє, що ЗДА в останньому році продали закордон золота на суму 1,168,200,000 долярів, а купили на 4,000,000 доляри. Золото куплено від Ватиканської держави, а родано Англії, Німеччині та іншим державам. Англія купила золота на 480 мільйонів, а Німеччина на 130,000,000 долярів. Золоті запаси ЗДА становили наприкінці минулого року 22 більйони долярів, а тепер виносять 21.9 більйона. Чужинні країни закупили в ЗДА товарів у минулому році на суму 12.2 більйона долярів (в 1952 році — 13.7 більйона), а продали ЗДА товарів на суму 10.9 більйона долярів (10.7 більйона в 1952 році). Зменшення експорту до ЗДА і збільшення імпорту — допомогло чужинним державам збільшити запаси долярів. Коли ЗДА в серпні 1952 року почали продавати золото — їхні золоті запаси становили 23.3 більйона долярів.

АТОМОВІ ПЕЧІ ДЛЯ ОГРІВАННЯ МІСТ

Вашингтон. — Комісія Атомової Енерґії переконана, що можна буде побудувати дешевим коштом атомові печі для огрівання міст. Комісія плянує збудувати п'ять таких печей. Одну піч вже збудовано, а тепер проєктують ще чотири пробні печі. Про це повідомив д-р Генрі Д. Смит, член цієї комісії в своїй промові в Американськім Інституті Хемічних Інженерів. Він сказав, що кілька приватних фірм вивчали цю справу, і підтримують проєкт комісії, але не відважуються приступити до будови печей, побоюючись фінансового риску. П'ять запланованих печей мали б продукувати від 5,000 до 16,000 кіловатів електричної енерґії. В пересічному — один кіловат вистачає для огрівання однієї особи. „Це очевидне, заявив Генрі Д. Смит, що ми можемо будувати такі печі, в яких атомова енерґія перетворюватиметься по приватних домах. Залишається ще питання, чи продукування електричної енерґії оплачуватиметься для приватного вжитку. Електрика витворювана при допомозі атомової енерґії для атомових підводних човнів, коштує майже в десять разів більше, як електрична енерґія витворювана звичайною електрівнею. Отже перед фахівцями своїть завдання — здешевити продукцію електричної енерґії з атомової сили. Нові атомові печі проєктується збудувати впродовж найближчих п'ятьох років.

Військовики не хочуть позбутися влади в Єгипті

Коїро. — Хоча генерал Наґіб, повернувшись до влади спершу як президент єгипетської республіки, а тепер і як прем'єр та голова Революційної Ради, заповів швидкий поворот до нормальної парляментарної системи правління, проте виявляється, що члени Революційної Ради, себто того гурту високих старшин, який перевів державний переворот в Єгипті і прогнав короля Фарука, не хоче зрікатися всієї своєї теперішньої влади. Тому у формулюванні нового виборчого закону теперішня Революційна Рада хоче зберегти одну п'яту, а може й одну третю всіх парляментарних послів за собою: це мали б бути комбіновані урядом члени різних професій і станів, що їх політичні настрої ішли б по лінії теперішньої Революційної Ради.

Канцлер Аденауер відвідує Грецію і Туреччину

Бонн. — Канцлер Західньої Німеччини проф. Конрад Аденауер, який спинився у Парижі для переговорів із французьким міністром Бідо у справі Зарщини, продовжує свою подорож із Парижу до Греції і Туреччини. Ця формально куртуазійна візита має велике політичне значення і є наявним доказом щораз більшого міжнародньо-політичного значення Західньої Німеччини, дармащо панує там усе ще формально стан військової окупації чужими державами. Цей брак повної суверенности поруч із зростом не тільки добробуту німецького населення, але і його господарської експансії та міжнародного значення, характеристичний для осягів німецького народу після катастрофи у другій світовій війні — коментують ту подорож Аденауера закордонні кореспонденти.

Франція уповноважує делеґацію переговорювати про мир в Індо-Китаї

Париж. — У французькому парляменті уряд зажадав формального уповноваження для делеґації, що виїде на Женевську конференцію, яка має розпочатись 26 квітня ц. р., щоб та делеґація мала право переговорювати про закінчення 7-літньої війни в Індо-Китаї. Хоч дане уповноваження перейшло великою більшістю голосів 326 до 286 у першому голосуванні і 377 „за" на 235 „проти" в остаточному голосуванні, проте французькі політичні кола не є однозгідні ані в своїх надіях на Женевську конференцію, ані в думках щодо тактики. І так, напр., існує сильна опозиція проти того, щоб зв'язувати справу Індо-Китаю із справою Кореї і взагалі спором між Сходом та Заходом, переносячи цю справу на форум міжнародної конференції.

З Німеччини примусово виселюватимуть жидів до Ізраїлю

Мюнхен. — У Баварії офіційно проголошено про ліквідацію найбільшого табору жидівських втікачів Ференвальд, де живуть понад 1,700 бездомних жидів. Правда, це станеться щойно 1 квітня наступного року, але до того часу всі мешканці табору мусять або емігрувати, або переселитися до визначених їм вже тепер місцевостей. 1. липня ц. р. вигасають тимчасові дозволи на перебування в Німеччині, видані так званим „нелеґальним" мешканцям цього табору. Є їх коло 270 душ і більшість із них — це втікачі із Сходу, які виемігрували були вже до Ізраїлю, але втекли з відтіль назад до Німеччини. Всі вони мусять емігрувати з Німеччини, бо депортують до країни, звідкіль приїхали, — до Ізраїлю.

„Піддайтеся або згинете!" — закликають англійці в Кенії

Найборі. — Боротьба британської адміністрації в колонії Кенії в Африці з націоналістично-терористичною організацією „Мав-Мав" продовжується, хоч рівночасно відбуваються переговори з деякими керівниками цієї організації щодо закінчення взаємного винищування. Англійські чинники проголосили гасло: „Піддайтеся або згинете", що у практиці означає загострення жорстоких метод, стосованих обома сторонами. У військово-поліційних акціях, ведених в околицях, охоплених рухом „Мав-Мав", англійці масово винищують населення, користуючись бойовим летунством. В останніх 10 днях убито 125 осіб під закидом участи в названому русі, або сприяння йому.

100 РОКІВ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ

Сто років тому, точно дня 20-го березня 1854 року, в цій однокімнатній школі в Ріпон, Висконсин, відбулися „перші записані" збори Республіканської партії. Тепер республіканські провідники з усіх стейтів приготовляються, щоб разом з місцевими республіканцями відтворити заснування партії, що заступник президента Ричард Ніксон назвав „поновним запаленням полум'я волі".

Англійські жінки домагаються рівних з чоловіками платень

Лондон. — Десятки англійських організацій проголосили на території всієї Англії „День Рівної Виплати", для пропаґанди вимоги, щоб жінкам платили рівні з мужчинами платні, якщо одні й другі виконують ту саму працю. Хоча теперішня боротьба за зрівнання винагороди жіночої праці з чоловічою стосується покищо тільки фабрик, урядові чинники побоюються, що цей рух може поширитись і на установи, де жінки становлять дуже високий відсоток. Тому англійський канцлер скарбу Батлер відповів дуже обережно на інтерпеляцію декого з послів у цій справі. Уряд побоюється, що збільшення адміністраційних коштів і коштів продукції на випадок зрівняння жіночих платень із чоловічими, може спричинити інфляцію. З другого боку уряд не може легковажити собі цього руху. До англійського парляменту вплинула петиція, підписана 1,400,000 осіб.

В АМЕРИЦІ

● **Найвищий Суд** має розглянути справу, чи окремі школи для кольорових дітей існують згідно з законом ЗДА. Хтось пустив вістку, що суд вже видав рішення, і маса журналістів з'явилася в приміщенні суду, щоб довідатися, чи це правда. Але виявилося, що суд ще не вирішив цієї справи, і журналісти не могли заспокоїти цікавости громадянства ЗДА, яке нетерпеливо чекає на вирішення цієї важливої справи.

● **Канадійські судді** прибули до Ню Йорку, щоб бути присутніми при переслухуванні людей, які купили собі дітей у Канаді. Канадійський суддя Ґілл заявив на пресовій конференції, що за купівлю дітей в Канаді, — не карається, згідно з тамошніми законами, але людей, що займалися цією справою, судитимуть за інші злочини — за фальшування метрик цим дітям та ін. З Канади до ЗДА продано в останніх роках 1,000 дітей в ціні по 3,000 долярів за дитину.

● **Заступник** канадійського прем'єр-міністра С. Д. Гав заявив у парляменті, що уряд уживає заходів для забезпечення канадійської торгівлі в Японії впродовж найближчих двох років. Приватно повідомляють про японсько-канадійські переговори в справі продажу Японії канадійської пшениці та вівса.

● **Недільний видавець** „Ню Йорк Таймсу", Лестер Маркел заявив президентові Айзенгаверові, що брак правдивих інформацій створює почуття жаху в жителів цієї країни. Президент погодився з цим журналістом, який твердив, що багато американців виказує велику іґнорацію в справах, що відносяться до політичного й громадського життя.

● **Сенат** незабаром обговорюватиме справу гідроелектрівні над Ніяґарою, яку мають побудувати ЗДА разом із Канадою. Палата Репрезентантів прийняла ще минулого року закон про будову цієї гідроелектрівні.

В СВІТІ

● **Комуністична газета**, яка виходить в Гонґ Конґу, признає, що на 300 мільйонів населення комуністичного Китаю коло 60 мільйонів постійно голодують, а 100 мільйонів живляться харчами, імпортованими з інших частин цієї велетенської держави. Комуністичний часопис нарікає на „ножиці" між цінами промислових та хліборобських виробів і нерівномірність розподілу харчів по містах і селах, зазначаючи, що село в Китаї голодує більше, як місто.

● **В понеділок 8 березня** ц. р. зголосилось до західньо-берлінських пунктів для реєстрації втікачів рекордове число 1,000 осіб. Стільки їх втекло в суботу й неділю з підсовєтської зони.

● **Подорож королеви** Єлисавети II по Австралії зв'язана з різними несподіванками. У місті Перт, столиці західньої Австралії, вибухла епідемія дитячого паралічу: занотовано 22 нові випадки. З тої причини, правдоподібно, буде відложена візита королеви в тому місті. У Брісбейні ірляндці здерли приготовані з нагоди приїзду Єлисавети прапори й транспаренти з написом „Хай живе королева" і вивісили прапори „Хай живе Ірляндія".

● **В Ірані** виник конфлікт між прем'єром генералом Загеді і шахом Різою Палеві за керівницькі компетенції в справах армії. Ген. Загеді, вірний прихильник шаха, що скинув кол. прем'єра Моссадека, має ті самі амбіції, що й Мосадек. Однак шах, знаючи з власного досвіду, що підставою влади в Ірані є армія, відмовився змінити звичай, згідно з яким шеф штабу звітує безпосередньо шахові.

● **Ізраїльські помаранчі** в СССР є найбільшою сензацією для бідних совєтських громадян. Уряд СССР закупив в Ізраїлі коло 100 мільйонів помаранч, і продає їх по 4.50-5 рублів за штуку, себто коло $1 за офіційним курсом. (В ЗДА 1 помаранча коштує 4-7 цт.). Совєтська держава заробить на власних громадянах коло 465 мільйонів рублів — якщо громадяни зможуть розкупити транспорт по такій високій ціні.

СВОБОДА — SVOBODA
український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РОЗДВОЄНА ДУША ЕВРОПИ

По довгих трудах і ваганнях заговорили З'єдинені Держави про „політику визволення", в противенстві до „політики стримування". Ця нова політична наука ще в пеленках, хоч має між своїми прихильниками визначних людей з усіх царин громадського життя. Вона ще не розроблена як слід, і не спопуляризована. Але добре, що взагалі появилась ,як здорова реакція проти політики, яка тільки скріплює Совєти і не дає народам під комуністичним режимом ніякої надії на визволення. Політика визволення була б мала до цього часу далеко більші успіхи в Америці й світі, якби не те, що вона не знаходить належного зрозуміння в европейських країнах, що є ще вільні, але кожної хвилини можуть опинитися в совєтській сфері впливів. Про це ми вже не раз писали, а згадуємо ще й нині, бо цю тему порушив у недільному „Ню Йорк Таймсі" шеф паризького бюра цього часопису, Геролд Каллендер, довголітній, знаменитий американський обсерватор Европи, який оперує відомостями з перших джерел, коли пише про такі країни, як Англія та Франція.

Каллендер виходить з такого слушного заложення, що „американська політика все ще є в стані еволюції" і що „в Вашингтоні урядовці так дуже зайняті продажем закордонної політики американському народові, що їм не багато часу залишається на те, щоб продати її своїм союзникам". Звідси й часте збентеження в міністерствах закордонних справ різних европейських країн, коли доводиться їм слухати американських державних мужів, як вони про одні й ті самі справи „різно" говорять. Ота „неясність" відноситься головно до питання, як поводитись з Кремлем. Вільна Европа боїться кремлівської агресії, але одночасно боїться й американського „леґалістично-моралістичного" відношення до совєтського імперіялізму. Цій Европі більше подобається „холоднокровний, реалістичний підхід Кеннана". Вона залякана „хрестоносним походом" ЗДА, „балачками про визволення совєтських сателітів", чи „заміром бомбардувати Росію або Китай у відплату за льокальну агресію, подібну до корейської". Ця Европа невдоволена невизнанням ЗДА комуністичного Китаю, попиранням Америкою націоналістичного китайського уряду на Формозі та спротивом торгівлі з Китаєм. На кожну проблему, політичну чи військову, каже критикуюча Европа, не можна знайти відразу розв'язки, так, як до цього звикла піонерська американська традиція. На такі розв'язки дивиться Европа скептично, бо так навчила її історія. Американський поспіх та американська імпульсивність лякають Европу, а ще більше лякає її натиск ЗДА на скоре вирішування важливих проблем. З поспіхом сполучені помилки, а коли помиляється така держава як З'єдинені Держави, то це не те саме, коли робить помилку мала країна. При цьому нагадують Америці величезну помилку, яку зробив в 1945 році президент Рузвелт ,коли дозволив Совєтам поширити їхню зону аж до самого центру Німеччини, проти чого був Винстон Черчил. Одначе найбільш залякана Европа тим, щоб З'єдинені Держави не посунулись задалеко у свому відношенні до Совєтів, і щоб не сталося так, як про це говорено вже не раз у Вашинґтоні, що на випадок нової совєтської аґресії, подібної до тої, що сталася в Кореї, Америка відповідатиме репресаліями, себто бомбардуванням Совєтів атомовими та водневими бомбами. До цього треба ще додати страх Европи перед економічною депресією Америки, бо вона й далі рахує на американську економічну допомогу і свідома, що без такої допомоги економічно не вдержиться.

Г. Каллендер, змалювавши такий образ вільної Европи ,приходить до висновку, що ЗДА не завжди рахуються з европейськими настроями, і що було б пожаданим, щоб Вашинґтон користувався европейськими інтелектуальними силами при укладанні закордонної політики, бо це було б великою користю ,як для Америки, так і для тих усіх, що її вважають за свого провідника. Іншими словами, З'єдиненим Державам треба б слухати таких реалістичних політиків, як Джордж Кеннан, продовжувати у відношенні до Совєтів давню „політику стримування", визнати червоний Китай, перестати допомагати Формозі, залишити „політику визволення" і не лякати Совєтів атомовими та водневими бомбами.

Такого вимагає від ЗДА вільна Европа . . . Про невільну Европу нема в тій „політиці" ніякої згадки.

РІК ПІСЛЯ СМЕРТИ СТАЛІНА

Коли 6 березня мин. року Кремль подав до відома, що помер Йосиф Вісаріонович Сталін, світ стрепенувся в чеканні великих змін. Не стало диктатора й не видко було виразного його наступника, і тому міжнародний політичний світ був переконаний, що тепер прийде якась нова ера: може внутрішньої революції в Совєтах, може ера нового московського Наполеона, що затіє воєнну авантюру, а може такої радикальної зміни совєтської закордонної політики, яка примусить і весь чужинецький світ пристосуватися, так чи інакше, до тієї нової зміни. Не прийшла революція, не появився Бонапарте. Прийшов тільки тріюмвірат Маленков - Берія-Молотов, з тихою боротьбою за владу, заздрістю, суперництвом і безупинними інтриґами поміж кремлівськими можновладцями, які були завжди за весь час існування совєтського режиму. Що серед отих інтриґ скрутив собі голову якраз Берія, найбільший інтриґан, найбільш позбавлений будь-яких скрупулів, із найгрубшою верствою засохлої крови на свому сумлінні, — це була одна з несподіванок революції. Захід, у своїй надмірній льояльності, пацифістичній м'яко - сердечности й пересаднодемократичній нерішучості проґавив дві дальші нагоди, що їх само Провидіння давало для радикального і, можливо, найменш болісного впорядкування світу. Першою такою нагодою було закінчення війни в 1945 році. Замість використати тоді присутність на европейському континенті велетенської збройної сили ЗДА, Англії і Франції, — головно змоторизованої піхоти, артилерії та летунства, і продиктувати Совєтам ультимат, що раз на завжди унеможливив би наступ російського імперіялізму, західні альянти проявили на 105% льояльність до тексту Ялтинської умови і „з власної пильности" ще збільшили підсовєтську територію в Німеччині. Друга така історична нагода трапилась якраз після смерти Сталіна. Виявилось, що Політбюро компартії було так само заскочене смертю диктатора, як і весь зовнішній світ. Факт, що смерть затаєно аж на 24 години, доказував уже тоді, що у Кремлі запанувало безголов'я, і що — всупереч офіційним повідомленням і закликам про єдність і т. д. — настане довший час провізорії, в якому щойно кристалізуватиметься нова влада. Замість використати ту нагоду для рішального виступу, Захід льояльно ждав, куртуазійно висловлював свої „співчуття" і придивлявся, як далі розвиватимуться події в Совєтах .Вони почали розвиватись по лінії боротьби за владу. Ліквідація Берії потрясла партійним апаратом і викликала враження хаосу.. І знову Захід проґавив той момент, вважаючи його тільки внутрішньою справою СССР ,якої не лицює використовувати задля натиску ззовні. Захід завжди потішав себе, що коли нема Сталіна і коли Маленков, звичайний бюрократ - кар'єрист, оточений такими ж, як і він, кар'єристами, не може розраховувати на авторитет старих большевиків ,оточених німбом революційної роботи, що створила СССР, — то „мусить" змінитися совєтська політика.

Тактичні „концесії", що їх почала робити нова кремлівська кліка, щоб здобути „передишку" для закріплення своєї влади, впали на чудовий психологічний ґрунт на Заході. Звільнено лікарів-жидів, засуджених за „замах" на совєтських достойників; дозволено кільком росіянкам-жінкам західніх дипломатів виїхати до своїх чоловіків за кордон; зменшено число „янголів-хоронителів", що не відступали ні на крок від чужинецьких дипломатів в СССР; дано дипломатам більшу свободу рухів; кинено більші гроші на закупи закордонних товарів і цим заторкнено болючу струну в західньому господарському світі, що стужився за експортом; зроблено такі „концесії", як згода на кандидата на наступника Тригве Лі, генерального секретаря Об'єднаних Націй, врешті, з дійсно більших „концесій" — дано приказ Пейпінґові погодитись на перемир'я в Кореї, використовуючи його знову таки для свого військового та політичного закріплення в Північній Кореї. Маленькими цукерками, що мали заспокоювати Захід і впоювати в нього віру, що настала „нова політика" нових правителів в СССР, були миролюбні заяви, що їх практична вартість така сама, як наказані згори, „за пляном", статті в совєтській пресі, в яких „критиковано" дотеперішню систему й ставлено „вимоги" більшої свободи діяння для совєтських письменників та музик.

Всі ті тактичні ходи осягли все таки ту ціль, до якої зміряли: збаламутили Захід, одні його країни більше, другі менше, але в якійсь мірі всі без вийнятку, включно з З'єдиненими Державами. Бо інакше не був би Вашинґтон погодився ані на Берлінську, ані на Женевську конференції. У Берліні, коли треба було ставити точки над „і", Молотов прикро розчарував тих наївних, що вірили у „нову політику" Совєтів. Але воно не перешкодило не тільки Винстонові Черчилові далі пропаґувати такі зустрічі з совєтськими міністрами, а навіть Доллесові — висловити надію, що „Женева буде краща від Берліну". Напередодні Міжамериканської конференції в Каракасі у Венесуелі — пресовий орган Комінформу, що виходить у Букарешті, закликав одверто до комуністичної революції в Бразилії. Це все одно не поменшує демократичної толеранції учасників згаданої Міжамериканської конференції у відношенні до „суперництва ідей", себто до трактування комуністичної ідеї і практики, як чогось рівнорядного з ідеями і практикою демократії. І такий стан хаосу понять у західньому світі панує в рік після смерти Сталіна. За залізною засісою іде петрифікування режиму, очолюваного тільки іншими одиницями з того самого олігархічного гурту, що править Совєтами вже понад 35 років.

В останньому тижневому додатку до „Ню Йорк Таймсу" в довгій статті на цю тему Геррі Шворц робить одну цікаву заввагу: коли за життя комуністи кадили Сталінові, як півбогові, а швидко після смерти почали — хоч і делікатно — „ревідувати" деякі його тези, то в майбутньому вони, по всій імовірності, знову прославляти муть Леніна і Сталіна: бо найвищий престиж тих двох „старих большевиків" потрібний маленковим, як єдине джерело їхнього власного покликання. Чи Молотов, Маленков, Хрущов чи якийсь інший совєтський достойник помре своєю природною чи приспішеною з ласки співпартійців смертю, це річ зовсім другорядна. З перспективи року, що минув, після смерти Сталіна, ще ясніше, як раніше, світить правда: як перед большевицькою революцією, так і після неї, перед Леніном і Сталіном, за їх життя і після їх смерти, в перманенції діє російський імперіялізм і діятиме так довго, поки не буде знищений його корінь, себто, поки не буде покладений край тому політичному дивоглядові, яким була вже царська і яким тим паче є нинішня совєтська Росія.

Ярослав Курдидик

„ТРИВИМІРНА" ВІЙНА

Живемо в добі, коли не тільки фільми почали висвітлювати у трьох вимірах, але й війна прибрала „третій вимір". Тепер, коли введено ракетні стрільна, акустичні торпеди (торпеда, що її притягає звук мотора), атомову артилерію і водневі бомби, в загальному досі воєнному навчанні зайшла немов би революція. Починають вводитися основні зміни в тактиці, переходить поповнення балістика, властиво, перестали існувати всі природні перешкоди, включно з простором, а щоб змести з лиця землі сильну, опірну фортецю, вистачить підтягнути атомову гармату й вистрелити на неї один тільки раз.

Входимо немов би в добу апокаліптичного страхіття, в добу ,коли людина весь свій талант намагається вжити для того, щоб себе знищити. Новини перевершують одна одну.

І тому вістки про масові десанти з гелікоптерів на поля боїв в Індо-Китаї, а скоріше в маляйських джунґлях, — приймаємо, як щось самозрозуміле. Коли, однак, читаємо подробиці про те, як піхота „опанувала й прочистила від ворога терен в джунґлях", тобто терен, крізь який важко пробратися й дикій тварині, то це мусить бути подія, гідна того, щоб їй приділити трохи уваги. Виходить, ,що піхотинцеві, просувною силою якого були досі тільки його ноги, додано силу, яка допомогла йому запуститися в гущу дикого пралісу, прочесати її і опанувати.

Прочитаймо звіти з головної кватири французьких збройних сил в Індо - Китаї, і з них побачимо, що там застосовують тактику англійського генерала Теплера, який виграв війну на маляйському півострові. Ця відома сьогодні тактика має у військовому світі популярну назву — „тривимірної" війни.

Масовим введенням в бойові дії гелікоптерів не тільки заощаджено піхоті довгі й виснажливі марші крізь гущі та багна, але й дано їй змогу взяти з собою навіть найважчу змеханізовану зброю, і тим у тактичному застосуванні піхоти зроблено немовбито основний зворот. Коли, наприклад, потрібно скинути денебудь парашутні, чи десантні частини так, щоб ворога оточити на відповідному терені ,тоді гелікоптери привозять піхоту і розставляють її на умовлених точках. Після того ворожий терен прочищують „зґрубша" бомбовики, а пізніше входить в дію піхота і викінчує своє бойове завдання.

Війну в Маллях, а тепер в Індо - Китаї перенесено з рубежів пралісу в його найглибші нетрі, і комуністичні терористи, які досі вважали ,що проти них немає ніякої сили, яка могла б їх знищити, мусять розпорошувати свої відділи, не згадуючи вже про паніку та дезерцію, яка постає в цих відділах.

Треба признати, що тактика ген. Теплера, який перший увів в акцію гелікоптери, використовує майже віртуозно всю їхню многогранність. Нагла поява в джунґлях гелікоптерів, з яких вискакують вояки у залізних шоломах, подобає на якусь мітичну з'яву й справляє на тубільців разюче враження. Ці примітивні люди, що їх комуністи використовували головно, як носіїв зброї та амуніції, а також, як розвідчиків, спаралізовані жахом, масово переходять на бік десантників. Чергове завдання наступальних війск — дати тубільчому населенню охорону проти комуністів і перервати постачання харчів для комуністичних терористів, а далі через відтягнення допоміжної сили послабити зовсім їхню бойову активність.

Колись, для прикладу, головним осередком комуністичних сил на маляйському півострові була околиця Ягора над рікою Зембронґ. Тут комуністи мали головні магазини своїх боєприпасів і тут же містився головний комітет їхнього управління, що керував всією акцією. Якраз у тому часі, коли відбувалася нарада всіх теренових провідників, певних того, що серед непрохідних багнищ та джунґлів ніхто їм не зможе перешкодити, — скинуто з гелікоптерів десантну бриґаду. За кільканадцять годин вояки зайняли усі броди й стежки, а там, де не було догідних полян для причалювання гелікоптерів, спустилися на землю по шнуркових драбинах. Несподівана стрілянина з усіх боків викликала серед комуністів таку жахливу паніку, що вони почали стріляти один на одного, підозріваючи, що попали в засідку. Тоді вдалося знищити, або схопити чимало теренових провідників і з того часу комуністична акція дуже змаліла. Деморалізація серед комуністів у Маллях пішла так далеко, що від них відійшли сотні їхніх вояків. Вони заявили, що хочуть воювати проти тих, які їх довгими роками тероризували й обманювали.

Та чи не найкращою з усіх метод поборювання комуністів є метода, що її нещодавно порадив американський генерал Ван Фліт, мовляв, лад і порядок на даній землі найкраще тримають модерно вишколені й свідомі автохтони-вояки. В обороні волі своєї Батьківщини криється чи не найсильніший „четвертий вимір війни". На це вказують приклади Південної Кореї, Греції, Туреччини, Філіпін й Формози. Це дуже добре зрозуміли в останніх роках американці, які вирішили не вдержувати коштовних гарнізонів своїх військ на чужих теренах, а забезпечуватися перед комунізмом, допомагаючи загроженим народам розбудувати свою власну оборонну силу. Ці народи найкраще подбають про те ,щоб на їхніх теренах не запустив коріння московсько-комуністичний дурман.

НЕЗАВИДНА ДОЛЯ

Становище українського підсовєтського письменника взагалі є одним із найбільш принизливих і важких. Для всякої інтеліґентної, культурної людини змушувати себе виконувати розпорядження кожного партійного бовдура вже є важким і понижуючим хрестом.

Але для письменника, творчість якого є складним переплетенням емоцій, спостережень і роздумувань, — діставати накази ,про що і як писати в той чи інший момент — є неперенoсним тягарем, що убиває, зрештою, і творчість і надхнення, і замість творчої особистости робить з письменника тільки пару втомлених рук, що калатають на машинці те, що письменникові диктує партія.

Та поміж здушеними і зниділими від партійного диктату письменниками найбільш нещасливим і небезпечним є становище письменника, який мав необережність взяти собі тему з історії.

Пишучи про історичні події минулого, підсовєтський письменник не має права вивчити добу і знати справжні факти того часу чи описати вірно соціяльні чи національні відносини. Він мусить, замість того, вивчити твори совєтських істориків про ті часи, і при тому бути в курсі того, чи ці історики є ще вартісні на совєтській науковій біржі, чи вже викинуті з ужитку. Після цього, пишучи історичний роман, письменник має перечитати всі останні слова чергових партійних авторитетів і вождів, і вишукати, чи нема в цих промовах таких слів чи натяків, які міняють дотепер затверджений підхід до фактів даного часу в історії.

Наприклад, жаден український письменник не був певний, як саме треба подавати факти про Переяславський договір щодо союзу між Україною і Москвою, аж поки ЦК не видало спеціяльного декрета в цій справі. До того ж часу навіть такий моторний драмороб ,як Корнійчук ,не догодив своїм трактуванням історії, коли писав лібретто для опери Богдан Хмельницький.

Але найбільш важкою частиною мозольної і пітної праці українського письменника історичних романів є обов'язок змалювати минуле так, щоб воно виглядало значно гірше, ніж сучасна совєтська дійсність. Це таке геркулесове завдання, що вже не один хребет і не одного письменника зломився під його тягарем. Чи буде письменник писати про злидні селянства в передсовєтські часи, — він не може написати нічого страшнішого за картини голоду, що їх бачила вся Україна і про який не забудуть українці, поки десь звучатиме на землі українська мова.

Чи схоче письменник описати безправність українського робітництва в минулих століттях, — ніде не знайде він такого, щоб за 20-хвилинне спізнення людину заганяли на рік до табору примусової праці.

Чи схоче хтось поплакати в своєму романі над долею української жінки за часів кріпаччини, — перед читачем самі собою стають картини безпросвітньої праці колгоспниці на полі протягом отого уславленого „свєтового дня", і сльози матерів, од яких забрано синів і навіть дочок ще підлітками, щоб ішли працювати своїми малими ручками на той самий ненаситний Кремль.

Чи з'явиться у письменника задум показати жорстокість чужого поневолення України, лютість різних окупантів, що наскакували на Україну, — він мусить спинитися, бо ці жахливі картини нагадують читачам розправи МГБ з в'язнями і дику жорстокість енкаведистів під час евакуації тюрем з України напочатку війни, коли в'язнів палили живими і в Дарниці під Києвом, і на хуторі під Харковом.

Словом, безрадісні злидні селян, безправність і закріпачення робітництва, визиск жіночої і дитячої праці в Совєтах досягли такого рівня, що всі століття минулого виглядають ідилією і викликають у читача тільки ностальгію за тими минулими часами.

Недавно, даючи оцінку романові Ганчара „Таврія", критик Шерех писав у канадійському журналі „Нові Дні": „Історія не знала дітей, одірваних від батьків до „ремесленних училищ", не знала розкуркулення і заслань в такому маштабі, не знала так званого „організованого вербування робочої сили з колгоспів на заводи".

Історія України ,що знала і перемоги і поразки, досягла державного розцвіту і занепадала під чужим поневоленням, однаково сповнена почуттям гордости за свою землю і любови до неї. Сповнена тої національної свідомости, якої підсовєтський письменник не сміє пробуджувати у своїх читачів, і яких він ніяк не може обминути.

Тому совєтські твори на історичні теми завжди повні перебільшень, чужинці показані в них здебільшого, як звироднілі кати, а самі українські маси — як симпатичні простачки, які уміють тільки дякувати великому Кремлеві за все, що він послав і посилає на їх землю.

„Голос Америки"

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському

П. Василенко

ШЕВЧЕНКО І ПЕРЕЯСЛАВ

(3)

Після багаторазового повторення фрази „Шевченко боролся за единое с великим русским народом" Дмитерко, іґноруючи всім відомі факти, намагається зробити з Шевченка прихильника Переяславського договору: „В стремлении к единению с русским народом, в присоединении Украины к России Шевченко видел выражение светлого ума народа" (sic!!!).

Більшої фальсифікації, більшого наклепу на Шевченка тяжко придумати!

Рішучим запереченням цієї московсько - большевицької брехні є твори Т. Г. Шевченка, в яких поет дуже виразно і недвозначно виявив своє неґативне і різко вороже ставлення до Переяславського договору, до Росії і російського уряду. В поезії „Розрита могила" Шевченко з невимовним болем пише про сплюндровану москалями Україну. Згадуючи славні часи вільного життя українського народу („Панувала і я колись на широкім світі, панувала . . ."), Шевченко картає Богдана Хмельницького за його нерозважний вчинок — за приєднання України до Москви:

„Ой, Богдане.
Нерозумний сину!
Подивись тепер на матір,
На свою Вкраїну,
Що колишучи співала
Про свою недолю,
Що співаючи ридала,
Виглядала волю! . .
Ой, Богдане, Богданочку!
Якби була знала —
У колисці б задушила,
Під серцем приспала!

І далі Шевченко показує тяжкі наслідки Переяславського договору: запродані чужинцям козацькі степи, кріпацьку неволю і невільничу працю на панів, розкриті москалем могили. Шевченко проклинає тих українців, що пішли на московську службу, тих недолюдків - перевертнів, що допомагають „москалеві господарювати та з матері полатану сорочку знімати".

В поезії „Чигирин" Шевченко висловлює свій глибокий сум, споглядаючи на руїни колишньої гетьманської столиці, і малює тяжкий стан сучасної йому України:

„Заснула Вкраїна,
Бур'яном укрилась, цвіллю [зацвіла,
В калюжі, в болоті серце [прогноїла
І в дупло холодне гадюк [напустила,
А дітям надію в степу [оддала".

Поет плаче на руїнах козацької слави і пригадує колишню боротьбу, коли козаки „скородили списами московські ребра" (большевики змінили слово „московські" на „татарські"). Поет сіє на перелозі зруйнованої України свої щирі сльози і сподівається, що прийде час, коли на цьому перелозі виростуть „ножі обоюдні", які „розпанахають погане гниле серце, трудне, і вицідять сукровату, і наллють живої козацької тії крови, чистої, святої!!!"

Образ московської неволі, поданий в поемі „Сліпий", дуже виразний: „а москалі і світ Божий в путо закували". В цьому образі показано характеристичну рису московської неволі — її абсолютність, безпросвітність: москалі нічого не залишать вільним, вони не тільки людей заковують в кайдани неволі, а навіть і світ Божий! В цій же поемі Шевченко трактує Богдана Хмельницького як „Богдана недомудра, ледачого сина".

Найвиразніше виявив Шевченко своє ставлення до Переяславського трактату в поемі-містерії „Великий Льох". Ідея цього твору зрозуміла і ясна для кожного читача без уських коментарів. Вона висловлена в образі трьох душ, що караються за свої провини.

Перша душа так говорить про свій гріх:

Як була я людиною,
То Прісею звалась . .
Вранці-рано в Пилипівку,
Якраз у неділю,
Побігла я за водою . . .
Дивлюсь — гетьман з [старшиною,
Я води набрала
Та вповні шлях і перейшла;
А того я не знала,
Що він їхав в Переяслав
Москві присягати!
І вже ледве я, наледве
Донесла до хати —
Оту воду . . . Чом я з нею
Відер не побила!
Батька, матір, себе, брата,
Собак отруїла
Тою клятою водою!
От за що караюсь,
От за що мене, сестрички,
І в рай не пускають.

Де ж тут Кирилюк побачив „всебічну підтримку народом боротьби Хмельницького за приєднання України до Москви?" Чи мав же право Дмитерко на підставі наведеної цитати робити висновки, що Шевченко „в стремлении к России" бачив „выражение светлого ума народа?" Большевицькі голословні твердження цілковито розбиваються. І недаром большевики вилучають у своїх виданнях „Кобзаря" Шевченка такі твори як „Розрита могила", „Великий Льох" „Суботів" та інші, в яких Шевченко різко засудив Переяславський договір України з Москвою, вважаючи його за найбільше нещастя в історії України.

Уважно читаючи тільки що приведений уривок з поеми „Великий льох", ми бачимо, що Шевченко висловлює тут таку ідею: Переяславська угода з Москвою — це таке надзвичайно велике лихо, що навіть несвідомий, навіть найнезначніший вчинок (перехід з повними відрами дороги) є такий великий, такий смертельний гріх, такий великий злочин перед українським народом, що за нього несвідома дівчина понесла тяжку кару від Бога: ця проклята вода отруїла її батька, матір, її саму і навіть собак, а сама ця дівчина після своєї смерти неприкаянною душею на світу літає. Дівчина навіть не знала, що Хмельницький у той час їхав Москві присягати. Але це її незнання, ця несвідомість ніскільки не полегшили її провини, настільки велике лихо був злощасний Переяславський трактат — така думка висловлена в цій частині твору „Великий Льох". З цього бачимо, що Шевченко абсолютно засуджував Переяславську угоду, що в ній він бачив абсолютне зло, що привело до трагічних наслідків для українського народу.

Друга душа карається за те, що цареві московському Петрові I коня напоїла, коли він їхав у Москву із Полтави. Ця дівчина була тоді ще недолітком, і вона теж не знала, що вона своїм вчинком тяжко согрішила. Шевченко вважає за друге велике національне нещастя, національну трагедію перемогу Петра I під Полтавою, яка також мала надзвичайно тяжкі наслідки для України.

Третя душа карається за те, що вона, бувши немовлям, усміхнулась, побачивши золоту галеру цариці Катерини, що в той час їхала по Дніпру. Це немовля також не знало, що „тая цариця — лютий ворог України, голодна вовчиця". В правлінні Катерини II Шевченко бачить третє національне нещастя України: знищення решток автономії України, зруйнування Запоріжжя, запровадження кріпацтва на Україні.

Вся поема-містерія „Великий Льох" перейнята пристрасним протестом проти національного і соціяльного та політичного гніту, перейнята пристрасною ненавистю до Московської держави Олексія Михайловича та до Російської держави Петра I і Катерини II. В поемі - містерії „Великий Льох", — каже Богдан Лепкий, „поховав Хмельницький не свої мастки, а свідомість національної самостійности, угодою Переяславською він угасив тую пожежу, яка зайнялася на Україні, втишив тую бурю народнього гніву, помсти й завзяття. Москва своїми насильствами, грабежами, своїми русифікаційними й централістичними безправствами доведе до того, що народ знову повстане, знову розбудиться його свідомість самостійницька — розкопаний „Великий Льох" України".

Б.

ВАВЕЛЬСЬКІ СКАРБИ

ЯК РЯТОВАНО ПОЛЬСЬКІ ІСТОРИЧНІ ПАМ'ЯТКИ ПЕРЕД ЗАГАРБАННЯМ ПОЛЬСЬКИМ КОМУНІСТИЧНИМ УРЯДОМ

Під кінець мин. року американський „Лайф" надрукував ілюстрований багатоколіровими фотами Юзефа Карша репортаж про т. зв. Вавельські скарби, що їх вивезено під час війни з Кракова і які зберігаються тепер під опікою провінціональної влади Квебеку в Канаді.

Справа цих скарбів загрожувала колись міжнародними комплікаціями і польські еміграційні чинники не квапилися з інформаціями про них і про місце їх переховування. Щойно минулого року, коли минула загроза загарбання цих скарбів представниками теперішнього польського комуністичного уряду, про цю справу заговорила канадійська англомовна преса і появилися про це теж статті у польській пресі. Цікавий репортаж про „Відмороження" Вавельських скарбів, подав у паризькій „Культурі" за (ч. 12/74) відомий польський журналіст Олександер Янта, що мав нагоду оглядати згадані історичні пам'ятки в Провінційному Музею у Квебеку під час їх фотографування вище згаданим Юзефом Каршом (з походження вірменин). На цьому місці хочемо коротко переповісти за статтею Янти історію витезення і рятування цих скарбів, між якими є чимало пам'яток, які стосуються безпосередньо чи посередньо української історії.

Вивезено Вавельські скарби у вересні 1939 року з допомогою різних добровольців як і теж призначених урядово для тієї мети осіб до Гомора в Румунії. Перевезення коштувало всього 370 польських злотих. З Румунії вивезено ці скарби до Обуссон у Франції, де вперше їх переглянено і направлено пошкодження, які виникли під час транспортування кораблем. З Обуссон — після започаткування Гітлером інвазії на Францію — вивезено Вавельські скарби поквапно до Канади, де їх здепоновано на одній з експериментальних фарм під Оттавою. Опіка над цими скарбами і їх консервація (до цієї справи приділено двох постійних кустосів) коштувала річно у воєнному часі 4,000 долярів. Вартість вивезених пам'яток обраховують поляки на 20 до 30 мільйонів долярів.

По закінченні війни представники польського комуністичного уряду повели всі можливі заходи, щоб дістати Вавельські скарби, які були вже раз вивезені до Москви, до своїх рук. Протизаходи повів кол. польський посол в Оттаві Вацлав Бабінський і кустос Вавельської збірки Йосиф Польковський. „Боротьба була довга", підступна і гірка — писав канадійський тижневик „Мек-Лінс". Закінчено її несподіваною інтервенцією прем'єра провінції Квебек, поліційні офіцери якого забрали скарби з місця, де їх сховали поляки, прихильники лондонського уряду, і під носом канадійської федеральної поліції перевезли їх до Провінційного Музею в Квебеку. Прем'єр Квебеку, канадійський націоналіст Дюплессі, вирішив боронити скарбів у тому щасливому переконанню, що його політичні вороги в Оттаві скріпили б тільки його позицію, якщоб насмілилися наказати видати скарб" (польському комуністичному урядові — Б.).

„Шеф провінційної поліції Волтер Дючесне — оповідає у своїм репортажі А. Янта — виглядає на перший погляд добродушним старшим паном після шістдесятки. Але його добродушність не йде в парі з „почтивістю" в прийнятому цього слова значенню. Навпаки...

В останньому канадійському етапі історії Вавельських скарбів відігравав Дючесне важливу, коли не сказати вирішну ролю. Вони тепер під його безпосередньою опікою в Квебеку, бо сам він їх із своїми людьми переносив і сам їх забезпечив... Користаю тому з вільної хвилини, щоб поговорити з шефом Дючесне. Хай розповість, як відбулося оте славетне „перейняття" скарбів з-під опіки федеральної поліції (федеральний канадійський уряд хотів зручно позбутися відповідальности за ці збірки — Б.) і перенесення їх до Провінційного Музею у Квебеку, де вони перебувають вже тільки під юрисдикцією провінційної влади (федеральна влада Канади не має права встрявати в деякі ділянки адміністрації окремих провінцій. — Б.).

Останнім місцем переховування Вавельських скарбів був шпиталь Сестер Шариток о-тель Діє у Квебеку, де їх вислідила по кількох роках канадійська федеральна поліція т. зв. Мавитіс. Дючесне не знав, що скарби перенесено туди потаємці з манастиря Редемптористів в Ст. Ани де Бопре. Сталося це після розмови обидвох кустосів Вавельських збірок Сверж-Залеського і Польковського з послом комуністичного варшавського уряду Фідеркевичем. Ця розмова впевнила Польковського, що його колеґа Сверж-Залеський вирішив перейти на сторону варшавського уряду і що він готовий зрадити дотеперішнє місце переховування скарбів. Рормова відбулася в Оттаві дня 16 травня 1946 року і вже того самого вечора Польковський з міністром Вацлавом Бабінським, як представником польського еміграційного уряду в Канаді, поїхали автом до Квебеку, щоб супроти загрози секвестрації скарбів з боку режимових варшавських чинників усунути їх якнайскорше з місця, де вони досі зберігалися і перевезти, нічого нікому не говорячи, куди інде. Акція ця дала добрий вислід і 23 травня перевезено скарби до Отель Діє в Квебеку. Скрині з оттавського манастиря забрала в той час інша довірена особа і сховала їх, замітаючи за собою всі сліди.

Коли отож, як треба було сподіватися, Сверж-Залеський з новими своїми господарями з'явився по відбір скарбів у згаданих обидвох місцях, вже їх там не знайшов. А тому, що дві валізи з найвартіснішими інсиґніями і рукописами здепоновано в Банку оф Монтреал в Оттаві ще в березні 1945 року (зараз після конференції в Ялті), як приватний депозит на прізвище обидвох кустосів, Сверж з „послом" Фідеркевичем зголосився ддо Банку, щоб їх відібрати. Директор банку Вотт Крейтон дозволив відімкнути валізи.., але не погодився на те, щоб **видати депозит** тільки на підпис одного **Сверж**а. Щоб добути другий підпис (кустоса Польковського — Б.) в тодішній ситуації не могло бути мови, отож і тут не повелася польському посольству спроба покласти руку на цих скарбах.

Довго тривали зусилля федеральної поліції, заки вона натрапила на слід вивезеної решти скарбів. Тодішній міністер закордонних справ, теперішній прем'єр Люї Ст. Лорен, доручив зробити ті розшуки під впливом пропаґандивної і дипломатичної пресії варшавських чинників. Вісімнадцять місяців після їх „зникнення" в січні 1948 року федеральна поліція відкрила наявність двадцяти трьох скринь йо дисї великої коробки в підземеллях шпиталю Отель Діє в Квебеку. Тодішній заступник міністра закордонних справ Лістер Пірсон поінформував про це варшавське посольство в Оттаві і запропонував, щоб воно через своїх адвокатів повело потрібні заходи в цій справі. В дискусії про справу скарбів канадійський федеральний уряд постійно стояв на тому, що це приватна справа між двома польськими угрупованнями, бажаючи в той спосіб оминути конечности зайняти в цій справі власне становище і не наразитися на будь-які комплікації.

З. Р Бельський, що був у той час шарже д'афер варшавського посольства, одержавши від федерального уряду повідомлення, що скарби знайдено, написав до ігумені Сестер Шариток, сестри Генрієтти, під зарядом якої був шпиталь Отель Діє, ультимативного листа, даючи їй чотири дні часу для видання скарбів і погрожуючи — на випадок відмови — поважними консеквенціями не тільки для її манастиря, але і для „цілої католицької церкви".

Шпиталь від хвилини здепонування в ньому скарбів був під постійним наглядом федеральної поліції. Сестра Генрієта написала в цій трудній ситуації до квебецького прем'єра Дюплессі, з'ясовуючи справу і прохаючи ради. Тут починається оповідання шефа квебецької поліції п. Дючесне. Воно подає своєрідний епілог кризи і конфлікту, що створився у зв'язку з укриттям скарбів в Отель Діє.

Було це 25 лютого ранком — оповідає Дючесне — прем'єр Дюплессі закликав мене до себе і вручив запечатаний лист до сестри Генрієтти, наказуючи мені занести листа до неї особисто і застосуватися до всіх її інструкцій. Я не знав цілком про що йде — признався Дючесне. Це перший раз прем'єр у відношенні до мене застосував такий захід обережности, даючи мені запечатаний лист і не кажучи, що в ньому є. Я поїхав до сестри Генрієтти. Вона листа перечитала і попросила, щоб я показав їй свою леґітимацію. Щойно, переконавшися, хто я такий, закликала іншу сестру й доручила їй завести мене в шпитальне підземелля. Це старі підземелля Квебеку — справжні катакомби. Наприкінці довгого коридору ми потрапили на двадцять кілька важких скринь і якусь бляшану коробку. Я оглянув це все й вернувся до сестри Генрієти. — „Чи можете Ви усунути ці речі потаємці і добре їх сховати ще сьогодні перед четвертою годиною пообіді? — запитала вона. Я збагнув, що йшло тут про справу, дуже важливу для прем'єра. Ясна річ, нема речей, що їх не можна зробити. Перед входом до шпиталя стояли на сторожі Мавитіс (канадійська кінна поліція), але сестри показали мені задній вихід на шпитальне подвір'я, що не був охоронюваний, як теж браму, що її не відмикано принаймні в останніх 25 літах, яка вела до огороду, звідки можна було під'їхати аж до дверей, що ведуть безпосередно до підземелля. Я скоро зорієнтувався в топографії й обіцяв вернутися з вантажним автом і приїхати з ним до шпиталю другою брамою. Вернувшись на мою квартиру, я змобілізував вісьмох довірених офіцерів, наказуючи їм прийти негайно до виконання службового обов'язку в цівільних одягах і доручуючи приготовити до виїзду крите вантажне авто з нашого депо. Я знав про скритку в Провінційному Музею, отже й там треба було приготовити все для прийняття цього тяжкого вантажу, зміст якого був для нас всіх повною таємницею. Я наказав, щоб вантажне авто з офіцерами прибуло на одну з маленьких вуличок поблизу шпиталя. Переконавшись, що ніхто за нами не іде, повів я авто сам під знані мені двері. Цього дня було снігу на три стопи. Ми в'їхали на шпитальне подвір'я без перешкод. Офіцерам я наказав робити все якнайскорше. Доручив винести всі скрині з підземелля під сам вихід, щоб навантажити їх на авто, поки всі не будуть на місці. Потомилися хлопці здорово, але все пішло миттю. Як ми мали вже увесь вантаж біля дверей, перенесення його на авто не зайняло навіть десять хвилин. Ми закрили щільно авто з таємничим вантажем і — колуючи — поїхали в напрямі Музею. Я їхав за автом на відповідній віддалі, розглядаючись, чи ніхто нас не завважив і чи ніхто за нами не іде. Я мав інструкцію від прем'єра, щоб зараз після виконання доручення, повідомити його, чи все в порядку. Примістили ми всі скрині в музейній скритці, виявилося одначе, що ніхто не знає шифру замку панцерних дверей скритки. Не відмикано їх останніх десять років. Я мусів призначити двох офіцерів, щоб залишилися в Музею на ніч і пильнували незамкнених дверей, поки на другий день не прийде спеціяліст, щоб їх замкнути. В міжчасі я зателефонував до прем'єра. Саме відбувалася парляментарна сесія, і його не хотіли покликати, але на моє настирливе домагання, прем'єр прийшов до телефону. Я зарапортував, що все в порядку. Здається мені, що він прийняв цю вістку з почуттям полегші.

На другий день наш технік уклав новий шифр в замку панцерних дверей скритки. Ми їх замкнули, заховуючи привезений нами вантаж від решти світу. Щойно кілька тижнів пізніше я дізнався з газет, що було в тих скринях."

У врятованій збірці Вавельських скарбів, що їх з того часу кілька разів офіційно інспектовано, знаходяться здебільша ґобеліни, стародавні килими, королівські одяги, тканини, прапори, бунчуки, зброя, мечі, шаблі та інше. Найкращі фотографії з них зроблені Юзуфом Каршом, опубліковано — як ми вже згадували — минулого року в „Лайфі" як теж в деяких канадійських ілюстрованих журналах.

Багато цінніші речі знаходяться у двох валізах, здепонованих в Монтреальськім Банку. Збережені там дорогоцінні рукописи і первородруки: хроніки Каллубка і Галля, рукопис Шамотульського, Свентокржиські Казаня, молитовник княжни Анастасії, жінки Болеслава Кучерявого (XII вік), Флоріянський Псалтир, Біблія королевої Бони. Є там теж й один примірник Біблії Ґутенберґа першого видання, за примірник якого Метрополітенський Музей у Ню Йорку давав перед війною один мільйон долярів), рукописи Шопена та інше. Є ще теж берло і ланцюг Ордера Білого Орла з часу Станислава Авґуста і славетний „щербєц" — меч Болеслава Хороброго, що його мав надщербити буцімто польський король об Золоті ворота в Києві. Леґенда про цього „щербца" вдержується ще в польській публіцистиці і популярній літературі. Наука, навіть польська, заперечує сьогодні не тільки автентичність цього меча, але й сам факт надщерблювання його на київській Золотій брамі. З того погляду — „щербєц" — найменш партієна річ поміж скарбами Вавельської збірки.

(Закінчення).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мінн.

Літературний вечір.

В неділю 21 лютого в просторій залі школи св. Боніфатія, заходами місцевого відділу „Добрус'у" влаштовано Жалібну Академію, присвячену пам'яті українських письменників — жертв совєтського терору. З докладною, старанно розробленою доповіддю виступив п. І. Ганнич. Побудувавши свій реферат в історичній перспективі, він почав зі згадки про поетів 19 сторіччя, які зазнали переслідувань від царату, а саме: генія нашої літератури Т. Г. Шевченка та П. Грабовського, що провів двадцять років на засланні. Докладніше зупинившись на **розстріляному** большевиками на початку революції представникові „старшої" ґенерації Г. Чупринці, він перейшов далі до письменників „пореволюційної" доби. В уяві слухача воскресли трохи вже призабуті образи кращих представників нашої нової літератури, безжалісно замордованих совєтами. Ось група письменників, розстріляних в грудні 1934 р. (після убивства Кірова): майстер новель з сільського життя Г. Косинка, співець Полісся Д. Фальківський, романтик моря, глухонімий поет О. Влизько, прозаїк, драматург та пародист К. Буревій. Далі йдуть заслані на далеку північ до Сибіру: трійка поетів-неоклясиків: М. Зеров, П. Филипович та М. Драй-Хмара; „ваплітовці" — драматуг М. Куліш, поети і прозаїки: О. Слісаренко та М. Йогансен, урбаністи: Досвітній та Епік (лідер групи М. Хвильовий покінчив з собою в травні 1933 р.); члени літ. об'єднання „Ланка" Є. Плужник та В. Підмогильний. За ними — Лада Могилянська, Д. Загул, М. Антіох (син Мик. Вороного), В. Мисик, К. Поліщук, В. Ярошенко і багато інших. Деякі з них не витримали жахливих умов совєтської каторги і скоро померли (Є. Плужник, М. Драй-Хмара), про інших немає жадного сліду.

Закінчуючи свою доповідь, п. Ганнич зупинився на деяких творах сучасної підсовєтської літератури, в яких яскраво пробивається українська стихія („Любіть Україну" В. Сосюри, „Жива вода" Ю. Яновського та ін.), що говорить про незломність і непереможність українського духа.

В одній доповіді, безперечно, дуже важко охопити стільки матеріялу, тому не дивно, що були деякі недогляди. Говорячи про письменників минулого століття, які зазнали переслідувань і заслання, треба було згадати крім Шевченка і Грабовського, також М. Куліша, М. Костомарова та Арх. Тесленка. Слід було також сказати кілька слів про розстріляних денікінцями в 1919 р.: прозаїка Гната Михайличенка та талановитого поета — 19-річного юнака В. Чумака (автора збірки поезій „Заспів").

Доповідач не згадав про заарештованих і засланих в 30-х роках: белетриста В. Антоненка-Давидовича, поета-футуриста М. Семенка, драматурга М. Ірчана, що приїхав з Канади шукати щастя в совєтському „раю" і потрапив... до в'язниці.

Крім Хвильового, покінчили своє життя самогубством: поет Аркадей Казка, прозаїки: Борис Тенета, Дмитро Борзяк та Вадім Охрименко.

Дуже шкода, що доповідач весь час поспішав: Перенасичену фактами, іменами та рецитаціями доповідь не можна виголошувати в такому швидкому темпі: це перенапружує і стомлює слухача і доповідь на цьому втрачає. Не слід також забувати про акустичні спроможності залі.

Друга частина вечора була трохи „зкомкана" і як слід до кінця не продумана. Зачитано було багато віршів, але, на жаль, далеко не всі декламації були на належній височині: одним декляматорам бракувало дикції, іншим... пам'яті. Найліпше враження справив виступ п-ні Хоролець, яка продеклямувала вірш „Багато упало великих борців" (автор?). Щодо вибору поезій, то він був досить нерівномірний: з Чупринки, Фальківського, Влизька, з неоклясиків — жадного. Слід було б зачитати деякі уривки з прози (Косинки, Хвильового, Підмогильного чи Слісаренка) — це б порушило деяку деклямаційну одноманітність і разом з тим дало б слухачеві уявлення про особливості стилю наших пореволюційних прозаїків.

В коротенькій концертовій частині виступив з сольо-співом молодий співак Д. Грушецький, який виконав арію Тараса з опери „Тарас Бульба", муз. Лисенка (акомпаніямент — п-ні Зоя Мельниченко). Після цього хор з церкви св. Юрія під дириґуванням п. М. Бриня, дуже гарно проспівав дві оповиті безконечним сумом пісні: стрілецьку пісню „Журавлі" та „Смерть" Леонтовича. Закінчено Академію співом „Ще не вмерла Україна".

Дуже прикро, що наш широкий український загал (а зокрема наша молодь!) так мало цікавиться творчістю наших письменників, що віддали своє життя за кращу долю України. Кількість присутніх на залі не досягала і сотки. Як для двох міст — це зовсім замало.

Вечір почався з „традиційним" майже годинним запізненням. Коли вже, нарешті, ми будемо розпочинати свої імпрези вчасно, за годиною, зазначеною в оголошенні?!

Ол. Ф-ч.

Ню Йорк, Н. Й.

Святочні сходини УЗХ

Кожного року Український Золотий Хрест, від початку свого існування, вшановував героїчну смерть Ольги з Левицьких Басараб академіями, концертами чи бодай святочними сходинами. Ольга Басараб, що своє життя присвятила своєму народові, яка зуміла перенести нелюдські тортури й не зрадити таємниць Української Військової Організації й яка вміла погеройськи вмерти за Україну, є може одним із найкращих зразків до наслідування для патріотичного українського жіноцтва.

І так цього року 1-ий відділ УЗХ вшанував 30-ту річницю смерти О. Басараб святочними сходинами в заповненій домівці ОДВУ.

На прохання УЗХ, в день святочних сходин у неділю 14-го лютого ц. р. була відправлена панахида за сл. п. Ольгу Басараб в українській православній церкві св. Володимира при 14-ій вул. зараз по Службі Божій. Церковне Сестрицтво та членкиці УЗХ держали прапори й свічки по оба боки образу О. Басараб, прикрашеного терновим вінком і чорною стяжкою.

Свято відкрила Анна Гладун, голова Головної Управи УЗХ короткою промовою, та просила присутніх вшанувати пам'ять О. Басараб вставанням із місць і хвилинною мовчанкою. Д-р Галина Лащенко продеклямувала своїм милозвучним голосом частинки поезій Тараса Шевченка, Лесі Українки, Євгена Плужника, Юрія Липи й інших, що якраз підходили під це святкування. Д-р Софія Карпінська відчитала основно підготовлену доповідь, де по раз перший слухачі мали нагоду почути про деякі моменти із останніх днів О. Басараб. Якраз згадка про ці моменти витиснула сльозу в очах багатьох присутніх та в самої бесідниці. Свято закінчено інсценізацією й національним гимном. В інсценізації виступали Оля Олійник, Оксана Кобилянська, Ірина Книш, Оля Катинська, Ірина Федковська, Ярема Шуган, Іван Кіфяк та двоє дітей Т. Книш і І. Пастернак. Ця сценка була насправді найбільшою атракцією свята, була вміло підготована режисером п. І. Поліщуком та виконана дуже ефектовно силами молоді ОДВУ, що організована в гуртку „Джерело".

Прихід із цього свята 25 дол. вислано на допомогу бувшим політв'язням у Европі через Головну Управу УЗХ.

Прес.-реф. УЗХ ч. 1

Клівленд, Огайо

Громада вшановує пам'ять през. А. М. Лівицького

Дня 14 лютого ц. р., з ініціятиви Злучених Організацій, відбулися жалобні сходини місцевого громадянства, присвячені вшануванню пам'яті покійного Президента УНР, Андрія Лівицького. Хоч на недавній Академії Самостійности й Соборности, голова Злучених Організацій п. О. Малицький згадав у вступному слові й про смерть Президента, що її присутні вшанували, повставши з місць, проте громадяни й тепер численно зібрались, щоб пом'янути того, хто 28 років очолював Україну на вигнанні. Свято розпочалось зворушливим апелем під проводом б. учасника Визвольних Змагань, п. Поповича. Під сумну мелодію клярнету, похилились прапори. Комбатанти, стрільці, козаки й молодь стануло на струнко... Кілька поколінь військовиків різних формацій були представлені на сцені у своїх ориґінальних одностроях.

Промову виголосив п. Микола Тарасюк. Звертаючись спочатку до комбатантів, згадав про те, що Покійний перейняв пост від сл. п. Отамана Симона Петлюри. Далі говорив про найбільшу чесноту вояка, — дотримання вірности зброї й проводові та про безперервну тяглість боротьби за Самостійну Державу. Потім, звертаючись до присутніх на залі, промовець, в імені клівлендської громади, висловив вдові й родині Покійного та державним чинникам на еміґрації найглибше спочуття.

Далі п. Мисько переповів біографію Покійного та зачитав його заповіт.

Сходини закінчились відспіванням національного гимну.

Пр. О.

З Листів до Редакції

Високоповажаний Пане Редакторе!

Подаю до Вашого відома, що у статті, надрукованій в ч. 39 „Свободи" („Позва", авторка пані Оксана **Лятуринська**), вкралася деяка неточність, себто мене названо прімабалериною Пільзенської опери. Спростовую це, оскільки я ніколи прімабалериною ні пільзенської, ні якої іншої опери не була.

Міннеаполіс, Мінн.

Оксана Вікул.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Німеччині

УКРАЇНЦІ В АВҐУСТДОРФІ В ВЕСТФАЛІЇ

Авґустдорф розташований недалеко міста Детмольду у Вестфалії, північна Німеччина, де міститься великий табір для т. зв. бездомних чужинців. Коло 2,500 людей проживають у таборі. Є це різні національні групи. Кожна група має свого окремого керівника, так, що всі національні групи живуть своїм окремим життям. Українська група начислює 250 осіб. Це переважно родини і деякі самітні, що з різних причин не могли виеміґрувати. 75% з них непрацездатні і живуть з засобів німецької суспільної опіки. Проте українська громада не дармує і продовжує своє культурно-освітнє та політичне життя, роблячи, що в її силах.

Особливу увагу звертається в цьому середовищі на виховання дітвори та молоді. До українського садочку ходить 42 дітей. Пані Аля Остапчук не жаліє труду, щоб їм защепити любов до України. Звичайно, матеріяльні труднощі є великі, але при допомозі рідної громади, а також однієї добродійки з Англії, вдається садок утримувати.

За культурну розвагу дбає драматичний гурток, що ним керує п. Г. Яценко. Вже досі поставлено кілька п'єс, а останньо готують драму „Повернувся з Сибіру". Також хор під керівництвом інж. М. Риболова може похвалитися гарними успіхами. Всі академії та свята виглядали б багато сумніше, якщо б не було хору. Він також виступає час-до-часу з українською піснею перед чужинцями, як наприклад 26 грудня 1953 року, в німецькій евангелицькій церкві, захопивши своїм виступом чужинецьких слухачів.

Як звичайно, також в авґустдорфській громаді один із найактивніших є осередок СУМ-у. Хоч майже всі сумівці належать як члени також до інших установ, вони проявляють в своїм осередку особливу живу діяльність. При ньому зорганізовано недавно також дискусійне товариство, що носить назву „Пантарей" („все тече").

Кроку старається дотримати також ОУЖ, що однак тяжко приходиться, бо бракує активних жінок.

Вечірня школа не зовсім задовольняє сподівання основників. Родичі не дуже дбають, щоб їхні ддіти ходили до неї і, надиво, ставляться зовсім пасивно. Особливим неґативом в житті громади є незацікавлене і не завжди зичливе ставлення до провоку громади, що дуже шкодить загальному житті.

В Арґентині

ЗУСТРІЧ УКРАЇНСЬКОГО ІНФОРМАТИВНОГО ІНСТИТУТУ З ГРОМАДЯНСТВОМ

Дня 9 січня ц. р., в сальоні при вул. Авеніда де Мажо, зібралася поважна кількість членів і симпатиків Українського Інформативно-Видавничого Інституту, щоб після відкриття Зустрічі п. Микитчуком та відспівання арґентинського й українського гимнів і після доповіді п. Б. Вітошинського та касового звідомлення п. Хамуляка провести час на свобідній гутірці.

Перший привітав керівників Інституту о. протоігумен О. Карплюк ЧСВВ, бажаючи їм успіхів у витривалій праці для добра України. Опісля проф. Є. Онацький висловив своє вдоволення, що УІВІ провадить свою працю по загальнонаціональній лінії. Квартальники „Украінія Лібре" є добрі й як слід виконують свою інформативно-пропаґандивну місію. Представник українського Пласту в Арґентині, п. Романовський, передав пластове привітання для Інституту і заявив, що тут зійшлися люди різних партійних угруповань, щоб разом служити спільній ідеї. Проф. І. Бандура висказав свою радість з того приводу, що УІВІ багато зробив у справі інформування чужинців про Україну. Він заатакував безплідних критикоманів, які в багатьох випадках паралізують працю Інституту. Ред. Гр. Голян сказав, що УІВІ веде таку саму працю на ідейному фронті, як Батьківщина на збройному. Він заявився за повною моральною й матеріяльною підтримкою Інституту. Інж. Остап'як апелював до українського громадянства в справі матеріяльної помочі Інститутові. Мр. Р. Голод промовляв від УКО і заступав ту думку, що в Українському Інформативно-Видавничому Інституті повинні об'єднатися всі українські установи в Арґентині. П. Кобрин (СУМ) і п. Крушельницький звернули головну увагу на конечність дальшого інформування чужинців про Україну і на конечність матеріяльної підтримки Інституту. П. Ю. Воґацький сказав, що без фінансової бази і пожертв нашого громадянства неможлива інформативна праця. Пан Стрільчук (представник І-ї УД) заявив, що б. дивізійники поможуть Інститутові. П. В. Цимбал гостро виступив проти фальшивих інформаторів про Україну, москалів, які самостійницькі стремління українського народу обмежують до „галіцейсько - сепаратистичної пропаґанди". Привіт і побажання для УІВІ від Комбатантів склав Горнятович. Повне признання для працівників Інституту висловив п. М. Данилишин і заявив, що „Просвіта" підтримуватиме далі цю дуже корисну українську установу.

Вкінці на внесення п. Цимбала принято резолюції, про необхідність підтримки Інституту в його корисній видавниче-пропаґандивній діяльності та в поширенні серед чужинців його видань.

В Італії

АРХИМАНДРІЯ ЧИНУ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В СВ. ОТЦЯ

В понеділок 11 січня ц. р. Святіший Отець Папа Пій XII уперше прийняв на окремій авдієнції нововибрану Генеральну Курію Чину св. Василія Великого. О. Протоархимандрит Павло Миськів, ЧСВВ, у короткій сердечній промові зложив Святішому Отцеві гомаґію в імені Генерального Заряду та всіх Отців і Братів ЧСВВ. Відтак склав щиру заяву сердечної синівської любови, послуху і вірности. А на кінець просив благословення для Головного Заряду Чину, для всіх членів чину, а в першу чергу для тих Отців і Братів, що терплять переслідування і знущання за залізною заслоною. Святіший Отець у своїй відповіді, навіяній глибокою батьківською любов'ю, сказав, що знає про заслуги: „цього старинного і славного Чину", тому тішиться тими виразами любови і вірности та передає через Генеральну Курію своє благословення цілому Чинові, а в особливий спосіб членам тих провінцій, що терплять переслідування. Одночасно Святіший Отець передав своє благословення родинам всіх Отців і Братів Чину.

З черги Вселенський Архирей говорив з кожним членом Генеральної Курії зокрема, інформувався про кількість провінцій і членів Чину та розпитував, звідки кожний з Отців походить. Відтак роздав усім на пам'ятку вервиці, поблагословив релігійні пам'ятки, а коли Отці припали на вколішки, Свядіший Отець простягнув над ними молитовно свої руки та в глибокому скупченні уділив папське благословення Генеральній Курії, а черееѕ неї цілому Чинові св. Василія Великого.

Цей день належав до правдиво світлих моментів у житті нового Генерального Заряду Чину.

Наступного дня у ватиканському півофіціозі „Оссерваторе Романо" появилася про це окрема згадка.

НОВІ УСПІХИ О. ГРИЩЕНКА

Наш славний мистець, Олекса Грищенко, закінчив у Пейра велику картину, розміром 3 кв. метри. Не маємо найменших сумнівів, що цей новий твір так само високо оцінить фахова критика й загал, як всі попередні.

Мило нам поділитись з нашими Вш. Читачами вісткою, що килим, виконаний за малюнком О. Грищенка („Кань"), що про нього згадувалося при нагоді останньої виставки творів мистця у Страсбурґу, пишатиметься тепер у Парижі, в Національному Музеї Модерного Мистецтва. Є це велика подія в кар'єрі мистця і велика честь для України: мати в одному з найкращих музеїв модерного мистецтва твір українця.

Закуп творів до цього Музею проводиться після дуже дбайливої студії найвизначніших фахівців. Раз у рік збираються у Люврі консерватори музеїв Парижу, щоб вирішити, які твори мають збагатити збірки державного Музею Модерного Мистецтва й інших подібних інституцій. З цим успіхом вітав нашого мистця п. Жорж Саль, директор Мюзе-де-Франс.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШІКАГО, ІЛЛ. — В-во св. Стефана, відд. 221, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в Домі Відділів УНСоюзу, 841 N. Western Ave., о год. 12:30 попол. На річних зборах 10. січня вибрано урядників на 1954 рік: Ф. Васильовський, предс.; М. Цісовський, заст.; Т. Шпікула, фін. секр.; Д. Максимюк, кас.; С. Коцелко, рек. секр.; адв. Р. Смук, М. Канюк і Д. Німилович, контр. комісія; А. Фіца, М. Дерех і А. Стецюк, надз. хворих; І. Дужанський і О. Дутчак, тростіси; Г. Кулакевич і І. Бурдаш, хорунжі; В. Лучків, порядчик. У всіх Союзових та організаційних справах звертатися до секретаря на адресу: Taras Shpikula, 5466 W. Haddon Avenue, Chicago 51, Ill. Телефон: Austin 7-5054.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Любов", відд. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 14. березня. Проситься всіх членів явитися; будуть полагоджувані різні важні справи. Довгуючих членів просимо вирівняти свої вкладки, щоби не наражуватись на суспенду. — М. Дубас, предс.; А. Гарасим, кас.; М. Сеник, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 156, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, о год. 2-ій попол., в Громадськім Домі. Просимо всіх членів бути присутніми. — В. Новак, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Т-во Над Збруча, відд. 280, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, о год. 2-ій попол., в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакаванна Еве. Присутність членів є обов'язкова. — О. Запоточний, Р. Рубльовський.

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Т-во Українська Січ, відд. 59, повідомляє своїх членів і члениць, що збори відбудуться в суботу, 13-го березня, в У. Н. Домі, 517 Галет вул., о год. 7:30 веч. Взивається все членство прийти на збори; будуть важні справи до полагодження, проєкт на конвенцію, справа спільного пікніку та поправки до товариського статуту. Довгуючих напоминається вирівняти свої довги. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Українське Запомогове В-во св. Володимира, відд. 130, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в домівці Укр. Кат. Ветеранів, 33 Іст 7. вул. В програмі зборів: звіт з діяльности управи, контр. комісії. Головною точкою це підготовка відсвяткування 50-літнього Золотого Ювілею нашого Братства. Видання пропам'ятного журналу, добір доповняючого святкового комітету і багато інших важних справ. Проситься всіх членів обов'язково прибути. — О. Марків, предс.; М. Кравчук, кас.; Г. Лучанко, фін. секр.; І. Малець, рек. секр.

Посмертна Згадка

ІВАН ПЛІШКА, член Б-ва св. о. Николая, відд. 276 У. Н. С. в Ембридж, Па., помер 28. лютого 1954 р., проживши 72 років. Походив зі села Криве, пов. Ліско, Галичина. Полишив в смутку дружину, три доньки й одного сина. Всі члени У. Н. Союзу. — В.П.П.!
М. Фук, заст. предс.

ТАРЗАН, ч. 3243. Обвинувачений.

— Я післав по офіцера, — сказав анторієць. — Можливо, що він повірить вашій історії,... якщо ви скажете йому правду.

— Це майже казка, — засміявся старший чоловік, коли Тарзан ще раз розповів свою пригоду. — Ви катанеєць — підісланий, щоб убити Німону, нашу королеву.

— Аж досі, я не знав, що ваше місто існує, — відповів Тарзан. — Але я не прийшов убивати вашу королеву, якої ніколи не бачив.

— А все ж таки, — настоював начальник, — ви чужинець. Німона вирішить вашу долю. Замкніть його, Алтиде, разом із злочинцями.